

INTERNATIONAL PROCEDURAL LAW APPLICABLE IN FOREIGN ELEMENT CASES BETWEEN THE CZECH REPUBLIC AND THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

VERONIKA HRADILOVÁ

Faculty of Law, Masaryk university, Czech Republic/Beijing, P. R. China

Abstract in original language

Cílem tohoto příspěvku je analyzovat aktuální otázky mezinárodněprocesních vztahů ve věcech občanských a obchodních mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou. Jaké jsou právní prameny ve věcech uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí, uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, dále ověření veřejných listin, provedení důkazů a doručení rozhodnutí v cizině?

Key words in original language

Čínská lidová republika (ČLR); Haagská konference mezinárodního práva soukromého; právní pomoc; procesní právo.

Abstract

The aim of this contribution is to analyze the current issues of the international procedural law in civil and commercial matters applicable in foreign element cases involving the Czech Republic and the People's Republic of China. What are the legal sources of recognition and enforcement of foreign judgments, recognition and enforcement of foreign arbitral awards, and legalization of public documents, taking of evidence and delivery of judgments abroad?

Key words

The People's Republic of China (P. R. China); Hague Conference on Private International Law; legal assistance; procedural law.

1. ÚVOD

Čínská lidová republika (ČLR) se podílí na přijímání mezinárodních úmluv na půdě Haagské konference mezinárodního práva soukromého od roku 1987. V závěru však doposud ratifikovala pouze 3 procesní úmluvy. Mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou nebyla uzavřena dvoustranná smlouva o právní pomoci ve věcech občanských a obchodních. Vzhledem k tomu, že je Čína v současné době trhem zahraničních investorů, hlavním centrem mezinárodního obchodu, významným obchodním

partnerem ČR¹ a stále více českých firem obchoduje právě s Čínou², je navýsost vhodné rozebrat mezinárodněprocesní vztahy mezi ČR a ČLR. Nejen pro zahraniční obchodníky z obou zemí může nastat situace, kdy je zapotřebí uznat a vykonat cizí soudní rozhodnutí a dožádat se určitého procesního úkonu ve druhém státě (např. ověření veřejných listin, provedení důkazů, doručení rozhodnutí). Bezespору je pro obchodníky aktuální také otázka uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Jaké mezinárodní smlouvy jsou tudíž aplikovatelné ve výše zmiňovaných případech? Jaký je právní základ pro uznání a výkon čínských soudních rozhodnutí v ČR, resp. českých soudních rozhodnutí v ČLR? Jaká je praxe doručování veřejných listin do Číny, provedení důkazů v Číně a ověření čínských veřejných listin (tj. *právní pomoc aktivní*)?

Cílem tohoto příspěvku je analyzovat mezinárodněprocesní vztahy mezi ČR a ČLR; vzhledem k zaměření na ČLR zohledníme pouze vztahy k pevninské Číně. Nebudeme se věnovat problematice v kontextu Zvláštní administrativní oblasti ČLR Hongkong a Zvláštní administrativní oblasti ČLR Macao. Čína se řadí ke státům s několika rozdílnými právními systémy. Pevninská Čína, Hongkong a Macao mají svůj vlastní právní systém a jsou odkázány na svou vlastní právní úpravu. To je důsledkem politiky „jedna země, dva systémy“ („one country, two systems“) po návratu Hongkongu a Macaa pod správu Číny v roce 1997, resp. 1999.³

2. APLIKOVATELNÉ MEZINÁRODNÍ SMLOUVY NA PROCESNĚPRÁVNÍ VZTAHY MEZI ČR A ČLR

Smlouva mezi ČR a ČLR o právní pomoci ve věcech občanských a obchodních:⁴ neexistuje žádná taková bilaterální smlouva.

ČLR uzavřela dvoustranné smlouvy o právní pomoci ve věcech občanských a obchodních ze zemí Evropské unie pouze s těmito státy (celkem uzavřela ČLR 32 takových dvoustranných smluv): Francie, Belgie, Itálie, Španělsko,

¹ Zdroj: Český statistický úřad. Zahraniční obchod v roce 2008. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/85003C8052/\\$File/600809k_c.doc](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/85003C8052/$File/600809k_c.doc) [citováno 5. dubna 2011].

² Nymburský, T.: Světový obchod se přesouvá na východ. S Čínou bude obchodovat stále více českých firem. [online]. Finance.cz, 29. 5. 2010 [citováno 5. dubna 2011]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/266100-svetovy-obchod-se-presouva-na-vychod-s-cinou-bude-obchodovat-stale-vice-ceskych-firem-/>.

³ Huang, Jin – Qian, Xuefend Andrew: “One Country, Two Systems,” Three Law Families, and Four Legal Regions: the Emerging Inter-regional Conflict of Law in China, Duke J. Comp. & Int'l L. 1994-1995, roč. 5, s. 290 a násl. TOMÁŠEK, M.: Dějiny čínského práva, Praha: Academica, 2004, s. 307, 339-340.

⁴ Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČLR. Dostupné z: http://www.legalinfo.gov.cn/english/Judicial-Assistance/node_7628.htm [citováno 5. dubna 2011].

Bulharsko, Maďarsko – jedná se o smlouvy o právní pomoci ve věcech občanských a obchodních; dále byly uzavřeny smlouvy o právní pomoci ve věcech občanských (obchodních) a trestních s Polskem, Rumunskem, Řeckem, Litvou a Kypr.

Úmluvy sjednané na půdě Haagské konference mezinárodního práva soukromého

V této části poskytujeme přehled mezinárodních úmluv vypracovaných na půdě Haagské konference mezinárodního práva soukromého, k nimž přistoupila Česká republika, Čínská lidová republika, a pro srovnání rovněž uvádíme Hongkong a Macao.

Česká republika je smluvní stranou těchto úmluv:

- *Úmluva o civilním řízení z roku 1954,*
- *Úmluva o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem z roku 1958,*
- *Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin z roku 1961,*
- *Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních z roku 1965,*
- *Úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití z roku 1970,*
- *Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních z roku 1970,*
- *Úmluva o uznání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem z roku 1973,*
- *Úmluva o mezinárodní správě dědictví z roku 1973,*
- *Úmluva o mezinárodním přístupu k soudům z roku 1980,*
- *Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980,*
- *Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení z roku 1993 a*

- *Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí z roku 1996.*

Čínská lidová republika je smluvní stranou následujících úmluv (jejich použití ve vztahu k **pevninské Číně, Hongkongu a Macaa**):

- *Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních z roku 1965,*
- *Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních z roku 1970 a*
- *Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení z roku 1993.*

Ve vztahu k **Hongkongu** je přípustné rovněž použití níže jmenovaných úmluv (tyto úmluvy byly původně Velkou Británií rozšířeny na kolonii Hongkong):

- *Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin z roku 1961,*
- *Úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití z roku 1970 a*
- *Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980.*

Ve vztahu k **Macau** je přípustné rovněž použití níže uvedených úmluv (tyto úmluvy byly původně Portugalskem rozšířeny na kolonii Macao):

- *Úmluva o civilním řízení z roku 1954,*
- *Úmluva o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem z roku 1958,*
- *Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin z roku 1961 a*
- *Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980.*

Rozhodčí řízení

Pokud jde o oblast rozhodčího řízení, jsou ČR a ČLR shodně smluvními stranami *Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958* a *Washingtonské úmluvy o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států z roku 1985*.

V případě rozhodčího nálezu vydaného v rozhodčím řízení v Hongkongu a jeho následném uznání a výkonu v ČR se použije Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958 (totéž platí pro Macao). Zvláštností ovšem bude případ, kdy uzavře český obchodník a čínský podnikatel rozhodčí smlouvu, ve které se dohodnou na rozhodčím řízení v Hongkongu (stejná situace v případě Macaa), ale poté se bude jedna strana domáhat uznání a výkonu rozhodčího nálezu před čínským lidovým soudem. Zde nelze použít ustanovení Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. V rámci trendu vzájemné justiční spolupráce – po roce 1997 po navrácení Hongkongu zpět Číně – bylo 21. 6. 1999 přijato *Ujednání o vzájemném uznávání rozhodčích nálezů mezi pevninskou Čínou a Zvláštní administrativní oblastí ČLR Hongkong*.⁵

Právo mezinárodních investic

Zde odkazujeme na *Washingtonskou úmluvu o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států z roku 1985* a *Dohodu mezi Českou republikou a Čínskou lidovou republikou o podpoře a ochraně investic* (č. 89/2006 Sb.m.s.).⁶

3. UZNÁNÍ A VÝKON CIZÍCH SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ

3.1 UZNÁNÍ A VÝKON ČÍNSKÝCH SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ V ČR

Vzhledem k tomu, že neexistuje mnohostranná mezinárodní úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodnutí či smlouva o právní pomoci mezi ČR a ČLR, bude se postupovat podle zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále „ZMPS“): cizí rozhodnutí bude uznáno a vykonáno, je-li zaručen **princip vzájemnosti** [§ 64 písm. e) ZMPS⁷].⁸

⁵ *Arrangement concerning Mutual Enforcement of Arbitral Awards between the Mainland and the Hong Kong Special Administrative Region* (Shenzhen, 21.6.1999). Rovněž bylo 30. 10. 2007 přijato *Ujednání o vzájemném uznávání a výkonu rozhodčích nálezů mezi pevninskou Čínou a Zvláštní administrativní oblastí ČLR Macao (Arrangement between Mainland and the Macau Special Administrative Region on Reciprocal Recognition and Enforcement of Arbitral Awards)*.

⁶ Jde-li o dvoustranné smlouvy o podpoře a vzájemné ochraně investic, Čína uzavřela na 120 smluv.

⁷ § 64 písm. e) ZMPS: „Cizí rozhodnutí nelze uznat ani vykonat, jestliže: e) není zaručena vzájemnost; vzájemnost se nevyžaduje, nesměruje-li cizí rozhodnutí proti československému občanu nebo právnické osobě.“

Rovněž v souladu s článkem 265 občanského soudního řádu ČLR⁹ by měla být uznána cizí soudní rozhodnutí v souladu s mezinárodními úmluvami, ke kterým ČLR přistoupila, nebo na základě principu vzájemnosti.

Proces uznání a výkonu cizího rozhodnutí bude probíhat v následujících třech krocích podle ZMPS:

a. **Uznání:** Postupovat se bude podle § 65 ZMPS¹⁰, jde-li o čínské rozhodnutí v majetkových a nemajetkových věcech. Uznání cizího rozhodnutí se nevyslovuje zvláštním výrokem. Cizí rozhodnutí je uznáno tím, že český orgán k němu přihlédne, jako by šlo o rozhodnutí českého orgánu.

b. **Prohlášení vykonatelnosti (exequatur):** Podle § 66 ZMPS¹¹ nařídí český soud výkon cizího rozhodnutí, jsou-li splněny

⁸ Na otázku vzájemnosti ze strany Číny a České republiky jsme se dotázali na mezinárodním odboru civilním Ministerstva spravedlnosti ČR. Bohužel zde s otázkou vzájemnosti k Číně nemají zkušenosti a v posledních několika letech, zejména s ohledem na rozvíjející se obchodní styky s Čínou, nebylo Ministerstvo spravedlnosti ČR ze strany českých soudů požádáno o prověření vzájemnosti ve vztahu k Číně. Nicméně pokud by se vzájemnost ze strany Číny prokázala, může podle § 54 ZMPS ministr spravedlnosti vydat jednostranné prohlášení o vzájemnosti, které je závazné pro soudy i jiné státní orgány. Zavadilová, M. Mez. právní pomoc [online]. Veronika Hradilová. 4. únor 2010 [citováno 9. června 2010].

⁹ *Civil Procedure Law of the People's Republic of China* [Adopted at the Fourth Session of the Seventh National People's Congress on April 9, 1991, promulgated by Order No. 44 of the President of the People's Republic of China on April 9, 1991, and effective as of the date of promulgation; 中华人民共和国民事诉讼法 „*Zhonghua Renmin Gongheguo Minshi Susong Fa*“; poslední novelizace v roce 2007].

¹⁰ § 65 ZMPS: „Uznání cizího rozhodnutí v majetkových věcech se nevyslovuje zvláštním výrokem. Cizí rozhodnutí je uznáno tím, že československý orgán k němu přihlédne, jako by šlo o rozhodnutí československého orgánu.“

¹¹ § 66 ZMPS: „Za podmínek § 63 a 64 lze cizí rozhodnutí o majetkových právech v Československé socialistické republice vykonat, bude-li nařízen jeho výkon československým soudem; nařízení výkonu je třeba vždy odůvodnit.“

§ 63 ZMPS: „Rozhodnutí justičních orgánů cizího státu ve věcech uvedených v § 1, stejně jako cizí soudní smíry a cizí notářské listiny v těchto věcech (dále jen "cizí rozhodnutí") mají v Československé socialistické republice účinnost, jestliže nabyly podle potvrzení příslušného cizího orgánu právní moc a byla-li uznána československými orgány.“

§ 64 ZMPS: „Cizí rozhodnutí nelze uznat ani vykonat, jestliže: a) uznání brání výlučně pravomoc orgánů československých nebo jestliže by řízení nemohlo být provedeno u žádného orgánu cizího státu, kdyby se ustanovení o příslušnosti československých soudů použila na posouzení pravomoci cizozemského orgánu; b) o témže právním poměru bylo československým orgánem vydáno pravomocné rozhodnutí nebo bylo-li v Československé socialistické republice uznáno pravomocné rozhodnutí orgánu třetího státu; c) účastniku řízení, vůči němuž má být rozhodnutí uznáno, byla odňata postupem cizího orgánu možnost řádně se účastnit řízení, zejména nebylo-li mu doručeno do vlastních rukou předvolání nebo návrh na zahájení řízení, nebo nebyl-li odpůrci návrh na zahájení řízení doručen do vlastních rukou; d) uznání by se přičilo československému veřejnému pořádku; e) není

podmínky v § 63 a 64 ZMPS. Nařízení výkonu cizího rozhodnutí je třeba odůvodnit.

- c. **Výkon rozhodnutí:** Bude realizován podle českého práva, postupovat se bude podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále „OSŘ“).

3.2 UZNÁNÍ A VÝKON ČESKÝCH SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ V ČLR

Podle **článku 265 občanského soudního řádu ČLR** jsou uznávána cizí soudní rozhodnutí v souladu s *mezinárodními smlouvami*, ke kterým ČLR přistoupila, nebo na základě *principu vzájemnosti*. Podle **článku 266 občanského soudního řádu ČLR** lidový soud uzná cizí rozhodnutí, pokud *není v rozporu se základními principy čínského práva a nepříčí se státnímu a společenskému zřízení a veřejnému pořádku ČLR*. Čínský zákon nerozlišuje uznání a výkon cizího rozhodnutí v majetkových a nemajetkových věcech.

Na tomto místě neopomeneme zmínit ustanovení článku 264 občanského soudního řádu ČLR. V souladu s tímto ustanovením strana, která žádá o výkon pravomocného rozhodnutí lidového soudu proti straně nebo majetku, který se nachází v zahraničí, podá návrh na uznání a výkon takového rozhodnutí u zahraničního soudu, jenž je příslušný k projednání dané věci, nebo lidový soud může sám požádat o uznání a výkon rozhodnutí u zahraničního soudu v souladu s příslušným ustanovením mezinárodní smlouvy, jejíž smluvním státem je Čína, nebo na základě vzájemnosti.

4. PRÁVNÍ POMOC VE STYKU S ČLR

Exkurs do čínského procesního práva

Žádá-li český soud o poskytnutí právní pomoci, bude čínský lidový soud postupovat podle čínského práva. Podle **článku 260 odst. 1 občanského soudního řádu ČLR** bude právní pomoc poskytnuta na základě *mezinárodní smlouvy*, nebo *principu vzájemnosti*. Právní pomoc lze podle **článku 260 odst. 2 občanského soudního řádu ČLR** *odepřít, ohrozila-li by suverenitu, bezpečnost¹² nebo společenský zájem a veřejný pořádek Číny*.

zaručena vzájemnost; vzájemnost se nevyžaduje, nesměřuje-li cizí rozhodnutí proti československému občanu nebo právnické osobě.“

¹² Zde se promítá ustanovení článku 13 odst. 1 Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (1965): „*Dožádaný stát může odepřít vyřízení žádosti o doručení, která odpovídá ustanovením této úmluvy, pouze má-li za to, že vyřízením žádosti by byla dotčena jeho svrchovanost nebo bezpečnost.*“ A článku 12 odst. 1 Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech

Vzhledem k tomu, že ČR a ČLR jsou smluvními státy *Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních* (1965), bude se postupovat v souladu s jejími ustanovení; jinak je potřeba provést doručení diplomatickou cestou (článek 261 odst. 1 občanského soudního řádu ČLR).

V souladu s článkem 261 odst. 2 občanského soudního řádu ČLR může zahraniční velvyslanectví nebo konzulární úřad v ČLR provést doručení písemností a dožádání nebo pověření k provedení důkazů pro své státní příslušníky, pokud to není v rozporu se zákony ČLR a není potřeba přijmout přechodná opatření. Žádná jiná zahraniční organizace nebo fyzická osoba není oprávněna bez souhlasu příslušných orgánů ČLR doručovat písemnosti nebo provádět důkazy na území ČLR (článek 261 odst. 3 občanského soudního řádu ČLR).

Podle článku 262 odst. 1 občanského soudního řádu ČLR se žádost o právní pomoc a její přílohy v případě dožádání o pomoc čínskému justičnímu orgánu opatří překladem do čínského jazyka, nebo jakéhokoliv jiného jazyka ujednaného v příslušné mezinárodní smlouvě. Odstavec 2 téhož článku promítá tutéž úpravu pro případ, kdy lidový soud žádá o právní pomoc do zahraničí: zde je zapotřebí zajistit překlad do úředního jazyka dožádaného státu, nebo jazyka ujednaného v mezinárodní smlouvě.

Závěrem pro český justiční orgán je zajistit překlad žádosti o právní pomoc a její přílohy do čínského jazyka. Na tomto místě by bylo navýsost aktuální ujednat v případné smlouvě o právní pomoci mezi ČR a ČLR vedle úředního jazyka dožádaného státu soudu rovněž možnost anglického jazyka.¹³

Žádaná právní pomoc se poskytuje podle čínských předpisů. Na žádost cizího soudu lze postupovat i jinak, není-li žádaný postup v rozporu s čínským právem (článek 263 občanského soudního řádu ČLR).

4.1 PRÁVNÍ POMOC AKTIVNÍ

V řízení před českým soudem může nastat situace, kdy je zapotřebí vykonat v Číně určitý procesní úkon (např. ověření veřejných listin, provedení důkazů, doručení rozhodnutí apod.). Mezi ČR a ČLR je uzavřena

občanských a obchodních (1970): „**Výkon dožádání může být odmítnut pouze tehdy, jestliže a) výkon v dožádaném státě nepatří do pravomoci justičních orgánů nebo b) dožádaný stát dojde k závěru, že vzhledem k povaze výkonu dožádání by byla dotčena jeho svrchovanost nebo bezpečnost.**“

¹³ Bilaterální smlouva mezi ČLR a dalším smluvním státem Haagské konference ohledně použití jazyků se připouští. Viz Haagská konference mezinárodního práva soukromého: http://www.hcch.net/index_en.php?act=authorities.details&aid=243 [citováno 5. dubna 2011].

Konzulární úmluva mezi ČSSR a ČLR z roku 1989 (vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 97/1989 Sb.). Článek 23 této úmluvy se zmiňuje o doručování písemností a dožádání nebo pověření k provedení důkazů konzulárním úředníkem ve státě přijímajícího státu. Doručování písemností a vyřizování dožádání by mělo být realizováno v souladu s existujícími mezinárodními dohodami, v případě jejich neexistence jiným způsobem, jenž je v souladu se zákony a právními předpisy přijímajícího státu (*princip vzájemnosti*).

V případě doručování veřejných listin do ČLR se postupuje podle **Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních** (1965), jehož smluvním státem je ČR a ČLR. Rovněž v případě provádění důkazů se postupuje podle **Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních** (1970).

4.1.1 DORUČOVÁNÍ DO ČÍNY

Doručení do Číny cizímu subjektu

Doručení do Číny cizímu subjektu bude probíhat podle *Haagské úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních* (1965), zároveň se český justiční orgán bude rovněž řídit § 22 *Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. června 2010, č. j. 59/2010-MOC-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních* (dále „Instrukce“).

Dožadující justiční orgán ČR vyplní dvojmo tiskopis „*Žádost o doručení soudní nebo mimosoudní písemnosti v cizině*“ podle Vzoru 3 Instrukce a opatří jej otiskem kulatého úředního razítka a podpisem soudce. Dále vyplní dvojmo tiskopis „*Základní údaje o písemnosti*“ podle Vzoru 3 Instrukce. Tiskopis „*Osvědčení*“ (Vzor 3 Instrukce), který je součástí vzoru žádosti ponechá nevyplněný.¹⁴

Formuláře se vyplňují v úředním jazyku dožádaného státu, tj. v čínském jazyce.¹⁵ Písemnosti vyhotoví dožadující justiční orgán dvojmo a připojí k nim jejich ověřený překlad do úředního jazyka dožádaného státu, tj.

¹⁴ § 22 odst. 2 Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. června 2010, č. j. 59/2010-MOC-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních. Tyto formuláře žádosti a osvědčení také nalezneme v příloze vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 85/1982 Sb., o Úmluvě o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních.

¹⁵ Článek 5, 7 Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (1965); § 22 odst. 3 Instrukce.

čínského jazyka.¹⁶ Dožádání i s přílohami pak dožadující justiční orgán zašle prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti ČR **čínskému ústřednímu orgánu** ve dvojmí vyhotovení.¹⁷ V ČLR je tímto orgánem podle přílohy 1 Instrukce *Bureau of International Judicial Assistance and Cooperation, Department Ministry of Justice*.^{18 19}

Po vyřízení dožádání obdrží dožadující justiční orgán přímo od dožádaného cizího orgánu vyplněný a potvrzený tiskopis „*Osvědčení*“ spolu s jedním vyhotovením doručované písemnosti jako doklad o doručení písemnosti.²⁰

Poznámka: V souladu s článkem 10 a) Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních je dána možnost doručení osobám v cizině **přímo poštou**. Nicméně **Čínská lidová republika učinila k tomuto výhradu, rovněž tak Česká republika, proto není navzájem přípustné zasílat písemnosti přímo poštou** (§ 23, příloha č. 6 Instrukce).

Doručení do Číny českému subjektu

Doručení bude realizováno prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí ČR přes **zastupitelský úřad ČR v zahraničí**. Podle **§ 59 odst. 1 ZMPS** „*provádí český zastupitelský orgán nebo konzulární orgán na dožádání českého justičního orgánu doručení ve státě, kde vykonává působnost, je-li to přípustné podle mezinárodních smluv nebo jiných pravidel mezinárodního práva anebo nebrání-li tomu předpisy státu, kde úkon má být proveden; rovněž provádí doručení českým občanům ve státě, kteří tam požívají diplomatických výsad a imunit, a jejich výsledků jako svědků, znalců nebo účastníků řízení; dále na základě zmocnění ministerstva zahraničních věcí provádí výsledky svědků, znalců a účastníků řízení, a jiné procesní*

¹⁶ § 22 odst. 4 a příloha č. 1 Instrukce. Pro veškeré dokumenty je přípustná pouze čínština nebo jejich ověřený překlad do čínštiny. Viz Haagská konference mezinárodního práva soukromého: http://www.hcch.net/index_en.php?act=authorities.details&aid=243 [citováno 5. dubna 2011].

¹⁷ Článek 2-6 Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních; § 22 odst. 5 Instrukce.

¹⁸ Bureau of International Judicial Assistance and Cooperation, Department Ministry of Justice. 10, Chaoyangmen Nandajie, Chaoyang District, Beijing, P.C. 100020, People's Republic of China.

¹⁹ Viz Haagská konference mezinárodního práva soukromého: http://www.hcch.net/index_en.php?act=authorities.details&aid=243 [citováno 5. dubna 2011]. Zde jsme zaznamenali, že Ministerstvo spravedlnosti ČR neuvádí doslovný název čínského orgánu poskytnutého čínskou stranou: *Ministry of Justice, Department of Judicial Assistance and Foreign Affairs, Division of Judicial Assistance*.

²⁰ Článek 6 Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních; § 22 odst. 8 Instrukce.

úkony, dostaví-li se tyto osoby dobrovolně a nebrání-li tomu předpisy platné ve státě, kde má být úkon proveden“.

Podle § 25 odst. 1 Instrukce lze občanům ČR v cizině doručovat písemnosti prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR v příslušném cizím státu.²¹ Dožádání zastupitelskému úřadu ČR o doručení se vyhotoví podle vzoru č. 5 v příloze Instrukce. Danou působnost vykonává na území ČLR **Velvyslanectví ČR v Pekingu**, nebo **Generální konzulát ČR v Šanghaji**.²²

V případě doručení českému subjektu do Číny se provede doručení zastupitelskému úřadu ČR v Číně **prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí ČR**, nebo se justiční orgán stýká **přímo se zastupitelskými úřady ČR v zahraničí bez dalšího zprostředkovatele**, popř. lze využít **faxu či elektronické pošty za podmínky, že není nutné garantovat bezpečnost doručení zprávy, kontrolu její integrity a věrohodnost jejích dalšího využití, a zároveň to je v konkrétním případě považováno za vhodné**.²³

Pokud není možné doručení podle § 59 ZMPS, provede se doručení českému subjektu podle Haagské úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních a bude se postupovat podobně jako v případě doručení písemnosti cizímu subjektu.

4.1.2 PROVÁDĚNÍ DŮKAZŮ V ČÍNĚ

Provádění důkazů v Číně bude probíhat v režimu *Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních* (1970) a český justiční orgán bude rovněž postupovat podle § 27 *Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. června 2010, č. j. 59/2010-MOC-J, kterou se*

²¹ Článek 8 Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních.

²² § 25 odst. 1 Instrukce odkazuje na webové stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/cina/kontaktني_cesky_urad/index.html [citováno 5. dubna 2011].

Teritoriální působnost Velvyslanectví ČR v Pekingu pokrývá 19 provincií (Hebei, Shanxi, Liaoning, Jilin, Heilongjiang, Shaanxi, Gansu, Qinghai, Shandong, Jiangxi, Fujian, Henan, Hubei, Hunan, Guangdong, Sichuan, Guizhou, Yunnan, Hainan), 5 autonomních oblastí (Vnitřní Mongolsko, Ningxia, Xinjiang, Guangxi, Tibet) a 3 samosprávná města (Peking, Tianjin, Chongqing). Generální konzulát v Šanghaji má svou teritoriální působnost omezenou na město Šanghaj, provincie Jiangsu, Zhejiang a Anhui. Speciální administrativní oblasti ČLR Hongkong a Macao spadají do působnosti Generálního konzulátu České republiky v Hongkongu. Zdroj: Velvyslanectví České republiky v Pekingu. Dostupné z: http://www.mzv.cz/beijing/cz/konzularni_informace/konzularni_usek/index.html [citováno 5. dubna 2010].

²³ § 5 odst. 1 Instrukce.

upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních.

Požaduje-li český soud provedení důkazu nebo jiného procesního úkonu v ČLR, vyhotoví dožádání²⁴ podle vzoru č. 4 Instrukce („*Dožádání o poskytnutí mezinárodní právní pomoci podle Úmluvy o provádění důkazů cizině ve věcech občanských a obchodních z 18. března 1970*“). K dožádání musí být předložen překlad do úředního jazyka dožádaného státu, tj. čínského jazyka.²⁵ Dožádání zašle český soud prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti ČR příslušnému čínskému ústřednímu orgánu²⁶ uvedeného v příloze č. 2 Instrukce, kterým je *Department of International Judicial Assistance, Ministry of Justice of the People's Republic of China*.²⁷

Vyřízení dožádání²⁸ obdrží dožadující český soud prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti ČR nebo Ministerstva zahraničních věcí ČR.²⁹

Jde-li o dožádání Ministerstva zahraničních věcí ČR o provedení důkazů u českého občana v ČLR, vyřídí podle článku 15 odst. 1 Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních český zastupitelský úřad v Číně dožádání sám, bez toho aniž by potřeboval souhlas čínského orgánu. Tento postup rovněž odpovídá ustanovení **článku 261 odst. 2 občanského soudního řádu ČLR**: zahraniční velvyslanectví nebo konzulární úřad v ČLR může provést doručení písemností a dožádání nebo pověření k provedení důkazů u svých státních příslušníků, není-li to v rozporu se zákony ČLR a není-li za potření přijmout přechodná opatření. Obdobně také **§ 59 odst. 1 písm. c) ZMPS**.³⁰

²⁴ Článek 1, 3 Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních (1970); § 27 odst. 1 Instrukce.

²⁵ Článek 4 Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních; § 27 odst. 2 Instrukce.

²⁶ Článek 2 Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních; § 27 odst. 3 Instrukce.

²⁷ Zde doslovně převzato ze sdělení čínské strany. Viz Haagská konference mezinárodního práva soukromého: http://www.hcch.net/index_en.php?act=authorities.details&aid=490 [citováno 5. dubna 2011]. Jedná se o totožný odbor (referát) na Ministerstvu spravedlnosti ČLR jako v případě doručování písemností.

²⁸ Článek 13 odst. 1 Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních.

²⁹ § 27 odst. 6 Instrukce.

³⁰ § 59 odst. 1 písm. c) ZMPS: „(1) Na dožádání československého justičního orgánu provádí československý zastupitelský nebo konzulární orgán: c) na základě zmocnění ministerstva zahraničních věcí výslech svědků, znalců a účastníků řízení, jakož i jiné úkony procesní, dostaví-li se tyto osoby dobrovolně a nebrání-li tomu předpisy platné ve státě, kde úkon má být proveden.“

4.2 PRÁVNÍ POMOC PASIVNÍ

Pasivní právní pomoc spočívá v tom, že čínský justiční orgán se dožádá právní pomoci českého justičního orgánu (doručení čínské písemnosti do ČR, provedení důkazu v ČR apod.). Právní pomoc se poskytuje na základě existující mezinárodní smlouvy, nebo na základě vzájemnosti (§ 56 ZMPS). V souladu s **§ 56 ZMPS** český soud **odepře právní pomoc** za předpokladu, že *dožadovaný úkon nespadá do pravomoci českých justičních orgánů*, nebo dožadovaný úkon je *v rozporu s českým veřejným pořádkem*. Obdobně jako v občanském soudním řádu ČLR upravuje ZMPS použití českých procesních předpisů na žádanou právní pomoc (**§ 57 odst. 1 ZMPS**); *pouze na žádost čínského orgánu lze postupovat podle čínského procesního předpisu*, ovšem za podmínky, že takový postup *není v rozporu s českým veřejným pořádkem*.

Na právní pomoc pasivní se vztahuje použití mezinárodních úmluv, kterými je vázána ČR a ČLR: *Haagská úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních* (1965)³¹ a *Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních* (1970).³²

Dožádání čínského justičního orgánu bude podle **Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních** adresováno k doručení příslušnému českému justičnímu orgánu a bude zasláno přes ústřední orgán, který je pověřen přijímat žádosti o doručení, tj. Ministerstvo spravedlnosti ČR.³³ V případě, že je příslušným jiný orgán, než který je uveden v dožádání, postoupí jej takový orgán příslušnému orgánu a informuje o této skutečnosti dožadující čínský orgán.³⁴ Dožádání bude provedeno podle platných českých procesních norem v souladu s ustanovením článku 9 odst. 1 Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (§ 32 odst. 1 Instrukce).

Čínská písemnost musí být opatřena ověřeným překladem do českého jazyka podle přílohy č. 1 Instrukce³⁵, kde je uveden český jazyk jako jazyk písemnosti pro „*Žádost o doručení soudní nebo mimosoudní písemnosti*“

³¹ Český justiční orgán přihlédně rovněž k ustanovení § 32 a 33 Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. června 2010, č. j. 59/2010-MOC-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních.

³² Viz dále ustanovení § 32 a 34 Instrukce.

³³ § 33, příloha č. 1 Instrukce.

³⁴ Článek 6 Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních; § 32 odst. 2 Instrukce [pro srovnání rovněž § 56 a) ZMPS].

³⁵ Seznam vybraných ústředních orgánů podle čl. 2 odst. 1 (čl. 18) Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních.

v cizině“ a „Základní údaje o písemnosti“ podle Vzoru 3 Instrukce. Není-li připojen překlad do českého jazyka, příjemce má být poučen o tom, že může převzetí takové písemnosti odmítnout, ale současně ho poučit s tím, jaké právní následky může odmítnutí mít v cizině podle § 58 ZMPS (§ 32 odst. 4 Instrukce). Podle § 58 ZMPS bude rovněž postačující překlad do slovenského jazyka.

Doručení písemnosti provádí určený český justiční orgán, který doručení dvojmo osvědčí v českém jazyce na tiskopisu „Osvědčení“, který je na rubu tiskopisu žádosti o doručení.³⁶ Následně bude tento tiskopis o doručení písemnosti a kopie doručované písemnosti zaslána přes Ministerstvo spravedlnosti ČLR čínskému žadateli.³⁷

V případě dožádání čínského justičního orgánu o provedení důkazu či jiného právního úkonu v ČR podle **Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních** sepíše český dožádaný justiční orgán vyřízení o daném úkonu v českém jazyce dvojmo. Jeden formulář poté zašle prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti ČR čínskému ústřednímu orgánu, tj. Ministerstvu spravedlnosti ČLR.³⁸

4.3 VYŠŠÍ OVĚŘENÍ LISTIN (SUPERLEGALIZACE)

4.3.1 ČÍNSKÁ VEŘEJNÁ LISTINA

ČLR není smluvním státem **Úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin** (1961), proto nebude možno podle článku 4 Úmluvy využít tzv. apostilační doložky. Tímto by jediným úkonem byla potvrzena pravost veřejné listiny příslušným úřadem státu, kde byla listina vydána (ČR je smluvní stranou zmiňované Haagské úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných; apostilační doložkou opatřuje veřejnou listinu pro listiny vydávané justičními orgány a listiny vydávané nebo ověřované notáři *mezinárodní odbor Ministerstva spravedlnosti ČR*, pro ostatní listiny *referát legalizace konzulárního odboru Ministerstva zahraničních věcí ČR*).

Čínská veřejná listina, která má být použita v ČR, musí být opatřena vyšším ověřením. Taková veřejná listina bude ověřena **konzulárním odborem Ministerstva zahraničních věcí ČLR**. Následně je takový dokument postoupen **Velvyslanectví ČR v Pekingu**, který rovněž připojí superlegalizační razítko.³⁹

³⁶ § 33 odst. 2 Instrukce.

³⁷ § 33 odst. 3 Instrukce.

³⁸ § 34 Instrukce.

³⁹ Zdroj: Velvyslanectví ČR v Pekingu. Dostupné z: http://www.mzv.cz/beijing/cz/konzularni_informace/overovani_dokumentu.html [citováno 5. dubna 2011].

4.3.2 ČESKÁ VEŘEJNÁ LISTINA

Bude-li česká veřejná listina použita v ČLR, je zapotřebí vyšší ověření od **mezinárodního odboru Ministerstva spravedlnosti ČR**, dále bude zapotřebí vyšší ověření **referátu legalizace konzulárního odboru Ministerstva zahraničních věcí ČR** a poté **Konzulárního oddělení Velvyslanectví Čínské lidové republiky v Praze**.⁴⁰

5. ZÁVĚR

Vzhledem k tomu, že se Čína řadí k významným obchodním partnerům České republiky, je aktuální ujednat dvoustrannou smlouvu o právní pomoci ve věcech občanských a obchodních. Pevninská Čína se podílí na přijetí mezinárodních procesních úmluv na půdě Haagské konference mezinárodního práva soukromého, nicméně ratifikovala pouze 3 úmluvy: *Úmluvu o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních* (1965), *Úmluvu o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních* (1970) a *Úmluvu o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení* (1993).

Do budoucna lze očekávat, že pevninská Čína přistoupí k dalším Haagským úmluvám a tento impuls může být zdůvodněn tím, že zvláštní administrativní oblasti ČLR Hongkong a Macao jsou vázány i *dalšími Haagskými úmluvami*. Proto by ČLR mohla mít zájem sjednotit přístup k těmto úmluvám v rámci celé Číny. Na druhé straně se zde může rovněž projevit „trend velmocí“ jako jsou USA, které se příliš nehrnou být vázány unifikacími úmluvami vypracovanými na půdě Haagské konference.⁴¹

Literature:

- Český statistický úřad. Zahraniční obchod v roce 2008. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/85003C8052/\\$File/600809k_c.doc](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/85003C8052/$File/600809k_c.doc) [citováno 5. dubna 2011].
- Haagská konference mezinárodního práva soukromého: <http://www.hcch.net/> [citováno 5. dubna 2011].

⁴⁰ Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé, 6. vydání. Brno: Doplněk, 2004, s. 405. Dále Velvyslanectví ČLR v Praze. Dostupné z: <http://www.chinaembassy.cz/cze/lsyw/t517703.htm> [citováno 5. dubna 2011].

⁴¹ Vzhledem k tomu, že se USA účastní tvorby mezinárodních úmluv na půdě Haagské konference mezinárodního práva soukromého od roku 1964, tak je pro ně závazných pouze pět úmluv: *Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin* z roku 1961, *Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních* z roku 1965, *Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních* z roku 1970, *Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí* z roku 1980 a *Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení* z roku 1993.

- Huang, Jin – Qian, Xuefeng Andrew: “One Country, Two Systems,” Three Law Families, and Four Legal Regions: the Emerging Inter-regional Conflict of Law in China, *Duke J. Comp. & Int’l L.* 1994-1995, roč. 5, s. 290 a násl.
- Kučera, Z.: *Mezinárodní právo soukromé*, 6. vydání, Brno: Doplněk, 2004.
- Ministerstvo spravedlnosti ČLR. Dostupné z: http://www.legalinfo.gov.cn/english/Judicial-Assistance/node_7628.htm [citováno 5. dubna 2011].
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asia/cina/kontaktني_cesky_urad/index.html [citováno 5. dubna 2011].
- Nymburský, T.: Světový obchod se přesouvá na východ. S Čínou bude obchodovat stále více českých firem. [online]. *Finance.cz*, 29. 5. 2010 [citováno 5. dubna 2011]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/266100-svetovy-obchod-se-presouva-na-vychod-s-cinou-bude-obchodovat-stale-vice-ceskych-firem/>.
- Tomášek, M.: *Dějiny čínského práva*, Praha: Academica, 2004.
- Velvyslanectví České republiky v Pekingu. Dostupné z: http://www.mzv.cz/beijing/cz/konzularni_informace/konzularni_usek/index.html [citováno 5. dubna 2010].
- Velvyslanectví ČLR v Praze. Dostupné z: <http://www.chinaembassy.cz/cze/lsw/t517703.htm> [citováno 5. dubna 2011].
- Civil Procedure Law of the People’s Republic of China [Adopted at the Fourth Session of the Seventh National People’s Congress on April 9, 1991, promulgated by Order No. 44 of the President of the People’s Republic of China on April 9, 1991, and effective as of the date of promulgation;

中华人民共和国民事诉讼法 „Zhonghua Renmin Gongheguo Minshi Susong Fa“].

- Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 11. června 2010, č. j. 59/2010-MOC-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních.
- Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (1965).
- Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních (1970).
- Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin (1961).
- Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.

Contact – email

61167@mail.muni.cz